

ПОЛОЖИТЕЛЕН ПРИМЕР ОТ ОБУЧЕНИЕТО
НА СТУДЕНТИ СПОРТНИ ПЕДАГОЗИ

Полина Цонкова

POSITIVE EXAMPLE OF THE TRAINING
OF STUDENTS-SPORT PEDAGOGUES

Polina Tsonkova

Abstract: *The article presents the positive experience of a project „Outdoor Sports and Recreation Education Summer School” in the training of students-sports pedagogues. Non-traditional didactic approaches to outdoor sports activities are analyzed. The opportunities for updating the specialized practical training of the students are revealed.*

Key words: *non-traditional approaches, outdoor sports activities, games, summer school, sports pedagogues.*

Въведение

Образованието в съвременния свят е сложен процес, при който обучението на студентите от педагогическите специалности трябва да е съобразено с реалностите на 21. век. Не подлежи на съмнение фактът, че човечеството е в преход от една цивилизация към друга, определена като *информационно общество*. В материали на международни организации и в доклади от научни форуми се подчертава, че *традиционното образование днес не може да удовлетвори изискванията на съвременния свят, затова е необходимо да се преосмисли актуалната образователна парадигма и да се пристъпи към формиране на творчески личности, които да се справят с предизвикателствата на времето* (Vitanova, 2018: 133). Вниманието трябва да се фокусира върху адаптиране на учителите за работа в новите условия на средата и съобразно особеностите на новата генерация ученици. Според класификацията на австралийския социолог Мак Маккриндъл тази генерация към момента включва представители на две от съществуващите седем поколения на новия век – поколение Z и поколение A (Mc Crindle, Wolfinger: 2011). Отчитайки спецификата на личностния профил на тези поколения, българските педагози в своите научните трудове подчертават, че откриването и прилагането на адекватни образователни технологии се сблъсква остро с консервативността на системата (Иванов, 2011; Радев, 2016).

Все повече учители разбират, че много от ефективните доскоро подходи вече не водят до желания успех. В този контекст на преден план излиза необходимостта *да се подготвят педагози, включително спортни, които да разбират децата, да ги подкрепят и да създават благоприятна среда, в която те да имат нужда да са заедно* (Владова, 2018: 7). Очевидно е, че разчупването на шаблоните за преподаване и практическо обучение по спорт трябва да стане още в различните форми на специализираната подготовка на студентите. (Цонков, 2006). Необходимо е да се предложат и усвоят интересни и модерни варианти на популярните училищни спортове, рекреационни и туристически активности сред природата (Neuman, 2010: 7–10; Stardelova и др., 2014: 35–38).

Положителен пример за прилагането на някои нетрадиционни средства и дидактически подходи при спортни дейности на открито е работата на няколко университета от страни членки на Европейския съюз по съвместен международен проект в областта на спортното образование. Ще споделя опитът, който придобих, в качеството си на докторант във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ по научната специалност *Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка* и като първи и единствен участник от България по линия на академичната мобилност.

ЦЕЛТА на статията е да представи положителния опит на проекта *Outdoor Sports and Recreation Education Summer School* при обучението на студенти спортни педагози, ориентиран към прилагане на нетрадиционни дидактически подходи при спортни дейности на открито като страна на тяхната специализирана практическа подготовка.

Изложение

Проектът *Outdoor Sports and Recreation Education Summer School (OSRESS) – Лятно училище за спорт на открито и рекреация* по своята същност е спортнообразователен и практико-приложен. Насочен е към студентите, които се обучават за учители по физическо възпитание и спорт (Lierina, Smuka, 2013: 114–115). Идеята се заражда и стартира през 2010 г. по инициатива на Latvian Academy of Sport Education (Рига–Латвия) и AWF Warsaw External Faculty in Biala Podlaska (Бяла Подляска–Полша). Там ще бъде и десетото издание през 2019 г. Всяка година се организира на различно място. През 2018 г. домакинството е предоставено на Литва – град Клайпеда, където OSRESS се реализира в периода 5–11 септември (таблица 1.).

Дата	Домакин
3–10.09.2010	Madona city (Latvia)
21–26.08.2011	Madona city (Latvia)
5–12.09.2012	Madona city (Latvia)
22–28.09.2013	Biala Podlaska (Poland)
4–11.09.2014	Madona city (Latvia)
14–18.09.2015	Malaga (Spain)
8–14.09.2016	Biala Podlaska (Poland)
4–14.09.2017	Madona city (Latvia)
5–11.09.2018	Klaipeda (Lithuania)

Таблица 1

Съставът на участниците в международния проект *OSRESS'2018* включва студенти и преподаватели от седем университета в пет държави:

1. *University of Physical Education in Warsaw (Poland)*
2. *Latvian Academy of Sport Education (Latvia)*
3. *Lithuanian University of Education (Lithuania)*
4. *Klaipeda University (Lithuania)*
5. *Vilnius University (Lithuania)*
6. *University of Malaga (Spain)*
7. *St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo (Bulgaria)*

Основната цел на *Лятното училище* е да съдейства за подобряване на компетентностите на участниците в него на базата на съвместна образователна, спортна, рекреационна и културна дейност. Основната програма има два раздела: теоретични лекции и двигателни активности на открито с рекреационен характер. Участниците усвояват не само различни подходи за обучение в спортнодвигателна и туристическа дейност, но и нестандартни варианти на игри, използвани при това обучение.

Преподавателите от различните университети (учители) и студентите (обучаеми) работят заедно, учат се един от друг и се опознават в процеса на разнообразни спортни и културни дейности.

Важна задача на този проект също така е да научи хората да работят в екип, да бъдат отговорни, да са заедно и сплотени, да приемат различните нации и да опознаят тяхната култура чрез общуване и съвместна дейност в мултикултурна среда (Banks, 2010: 11). Много ценно за подобряване на комуникативните умения както на студенти, така и на преподаватели е обстоятелството, че две-три поколения се обучават, спортуват и живеят заедно по време на лятното училище. По този начин те намират общ език като приемат предимствата и специфичните особености на различното от тях поколение.

Официалният език, на който се изнасят лекциите, презентациите и практическото обучение е английският. Началото на дейностите сутрин е в 7,45 часа и продължават вечер до 22,00 часа по график, съобразен с времето за храна и кратка почивка в ранния следобед.

- Денят започва с упражнения за разгриване под формата на лека гимнастика на открито.
- Представяне на презентации по конкретна тема и конферирание по тях.

• Участие в спортните дейности. Част от тях са игри за запознанство, ориентиране в града, развитие на сензомоториката с физическа активност, релаксираща физическа активност с нетрадиционен инвентар, стречинг по двойки, коригиране на мускулния дисбаланс чрез *пилатес, плажен волейбол, плажен футбол, туризъм, скандинавско ходене, ритмика и танци*.

• Културни вечери на държавите участници в проекта. Всяка вечер след края на спортните занимания се провежда национална вечер на една от страните, включени в проекта. Участниците от всяка държава запознават колегите си със своята култура, национални храни и танци. Всеки има възможност да научи по няколко стъпки или част от танц на съответната страна, както и да опита от националната ѝ кухня. По този начин учители и обучаеми не само работят заедно, но и се забавляват заедно. В същото време неспонтанно и в атмосфера на приятни емоции опознават характерни особености от живота и традициите на съответната нация.

Ето някои интересни варианта на игри с двигателна активност, които могат да се прилагат като нетрадиционен подход при обучението по спорт на ученици:

BLANKETS – волейбол с одеяла

Играта **Blankets** представлява волейбол с одеяла. Практикуването ѝ допринася за развиване на качествата ловкост, бързина, координация, антиципация и тактическо мислене и за формиране на екипност и team building. Изпълнява се на открито сред природата, по възможност на поляна. Подготвят се две волейболни игрища и мрежи, чиято височина и размери са както при класическия волейбол. Играчите се разделят на две групи – на преподаватели (учители) и на студенти. Всяка група играе на отделно игрище и също се разделя на два отбора. Определя се по един съдия за всяко игрище. От всяка страна на мрежата има по двама играчи с по едно одеяло (другите изчакват своя ред встрани). Единият играч трябва да хване одеялото от едната му страна, а другият от другата, а топката трябва да се намира в одеялото.

Целта на играта е да се отбележат възможно повече точки за спечелване на гейм. Обикновено се играят до 3 гейма с по 11 точки, при 2 точки разлика. Когато едната двойка играчи „изхвърли“ топката с одеялото, другата двойка играчи трябва да я хване също с одеялото. Точка се отбелязва тогава, когато топката падне извън одеялото, изплъзне се от него, след като е хваната, или когато при „изхвърляне“ падне в същото поле, от което се изпълнява подаването. Точка за противниковия отбор се счита, когато топката е в аут. След като четирима играчи са направили 2 или 3 точки, те се сменят, за да могат да дадат възможност на останалите да играят. Прекъсвания на играта се правят след всеки гейм за смяна на игралното поле. В края на играта най-добрата двойка учители застава срещу най-добрата двойка ученици. Те играят само 1 гейм (15 точки).

UMBRELLA – игра с конци

Това е нетрадиционна игра, чиято цел е да развива преди всичко стратегическо мислене, бързина, сила, издръжливост и team building. Провежда се сред природата като теренът не е задължително да е равен. Определят се пет пункта. На всеки от тях има различен цвят конци.

Участниците се разделят на няколко отбора, всеки от които се състои от по трима или по четирима човека в зависимост от броя на хората. Избира се име на отбора. Целта на играта е да се

съберат пет връзки конци. Във всяка връзка трябва да има по пет конеца от всеки цвят (например: бяло, зелено, жълто, оранжево и червено). Всички връзки трябва да се занесат успешно до последния пункт. Цветовете на петте конеца в една връзка трябва да са различни, но еднакви с тези от другата връзка. Пунктовете са разпръснати на различни места по терена и от тях може да се получи само по един конец за отбора. За да получи конец, всеки участник трябва да изпълни определена задача. Задачите за изпълнение не са сложни (едновременно клякане по три пъти на участниците; изпълнение на куплет от избрана от тях песен, вкарване на пластмасова топка в кутийка по въже, назоваване на име на филм по снимка от известна сцена и т.н.).

„Опасността“ в тази игра за участниците е разхождащият се наоколо „дъждовен човек“, който може да е облечен с дъждобран. Когато той докосне който и да е играч, извън пункта, играчът трябва да му даде всички конци, които е събрал. Всеки участник има право да използва опцията „чадър“, тоест да се скрие под чадъра, с който се разхожда един от водещите на играта. Под чадъра могат да се скрият най-много трима души, като имат право да бъдат от един отбор. Победител е този отбор, който първи достави успешно и 5-те връзки на крайния пункт. Те могат да бъдат донесени една по една или наведнъж.

ОПОЗНАЙ ГРАДА – ориентиране по карта

Играта *Опознай града* е отличен пример за интерактивно обучение чрез нестандартно и интересно прилагане на спортното ориентиране (Малчев и др., 2011: 199–205). Главната цел е участниците да се ориентират бързо в населеното място, в което се намират като същевременно опознават неговата култура и история, запечатвайки в снимки интересните места и моменти. Тази игра се провежда обикновено в старата част на града или в друг район с достатъчно забележителности. Развива редица качества: бързина, издръжливост, ловкост, съобразителност, екипност и др.

Участниците се разделят на отбори по четирима човека, като двама от тях трябва да са местни. В конкретния случай двама от участниците в отбора са от Клайпеда, а другите двама може да бъдат от град Вилнюс (Литва) и град Малага (Испания). Играта е за време, което се определя в зависимост от това колко е голямо населеното място и колко обекта трябва да се открият (напр. три часа).

На всеки отбор се дава карта с маршрут, който е обозначен с точки. В легендата под точките са описани някои факти или любопитна информация за забележителностите. Повечето от скулптурите или местата са показани на снимка, за да бъде по-лесно и достъпно опознаването на града. Играта започва от начален пункт и завършва, след като е намерен и последният обект от картата на финалния пункт. Не е задължително обектите да се откриват последователно, но трябва да бъдат открити всички. Като доказателство, че отборът е посетил всички места, участниците трябва да си направят *selfie*, което да покажат на финала на организаторите. Стартът и финалът са обозначени от организаторите с големи букви върху постери, които да се виждат добре и да бъдат още един стимул за победа.

Отборът, който достигне първи до финала и е изпълнил условията на играта, може да получи и допълнителна „специална“ награда от организаторите – напр. възможност за безплатна консумация в местно заведение тип кафе-бар.

Заклучение

Усвояването на нетрадиционни дидактически подходи за обучение като страна от подготовката на спортни педагози е необходимост, която повече от всякога има важно значение за тяхната професионална компетентност и адекватна педагогическа адаптация към съвременната реалност в образованието. Използването на съвременни, близки до света на младите хора интеркултурни форми на обучение в съчетание с рекреационни дейности са полезни и резултатни. Те допринасят не само за обогатяване и разширяване на тяхната професионална подготовка, но и за личностното им изграждане в условията на лятното училище за студенти. Сътрудничеството между университетите по линия на международните проекти е изключително ценно и спомага за разширяването и обогатяването на практическия опит в сферата на спортното образование.

ЛИТЕРАТУРА

- Владова, И. (2018).** *Мултикултуризъм олимпизъм образование.* София: НСА-ПРЕС. // **Vladova, I. (2018).** *Multikulturizam olimpizam obrazovanie.* Sofia: NSA-PRES.
- Иванов, И. (2011).** *По пътя към постмодерната дидактика.* // Обучението като път към образованието. Сборник с материали. Пловдив, 2011, 169–184. // **Ivanov, I. (2011).** *Po patya kam postmodernata didaktika.* // *Obuchenieto kato pat kam obrazovaniето.* Sbornik s materialii. Plovdiv, 2011, 169–184. – <http://www.ivanpivanov.com/research/>
- Малчев, М., Ч. Сотиров, С. Базелков. (2011).** Туризъм, алпинизъм, ориентиране. Велико Търново: Фабер. // **Malchev, M., Ch. Sotirov, S. Bazelkov. (2011).** *Turizam, alpinizam, orientirane.* Veliko Tarnovo: Faber.
- Радев, П. (2016).** *Кратка дидактика.* Пловдив: ФАСТ ПРИНТ БУКС. // **Radev, P. (2016).** *Kratka didaktika.* Plovdiv: FAST PRINT BUKS.
- Цонкова, Д. (2006).** *Съвременни аспекти на професионалната подготовка на спортния педагог.* Велико Търново: Унив. изд. „Св. св. Кирил и Методий“. // **Tsonkova, D. (2006).** *Savremenni aspekti na profesionalnata podgotovka na sportniya pedagog.* Veliko Tarnovo: Univ. izd. „Sv. sv. Kiril i Metodiy“.
- Banks, J. (2010).** *Multicultural education: Characteristics and goals.* – In: J. Banks & C. Banks, *Multicultural Education: Issues and Perspectives (7th Edition).* Boston: Allyn and Bacon. p. 3–30.
- Liepina, I., I Smuka. (2013).** *Outdoor activity instructors education and certification in Latvia and other countries.* 6th Baltic scientific conference. Sport science for sustainable society. Riga, Latvian Academy of Sport Education. p. 114–115.
- Mc Crindle, E. Wolfinger. (2011).** *The ABC of XYZ: Understanding the Global Generation,* ABN: 99105510772, 2011.
- Neuman, J. (2010).** *Outdoor Activities and Health.* Outdoor Activities in Educational and Recreational Programs. Praha, FALON, p. 5–14.
- Stardelova, M., D. Tsonkova, K. Dzambazovski. (2014).** Interactive tourism lessons with the utilization of short ecotrails. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education* Vol. 2, No.2, p. 35–38.
- Vitanova, N. (2018).** *Education of the XXI century.* Socio Brains, ISSUE 45, may 2018, p. 132–138.